

TÜNDÉR UJJAK

a Divat Ujság melléklete

SZERKESZTI
TREITZ PÉTERNÉ

XV. ÉV.

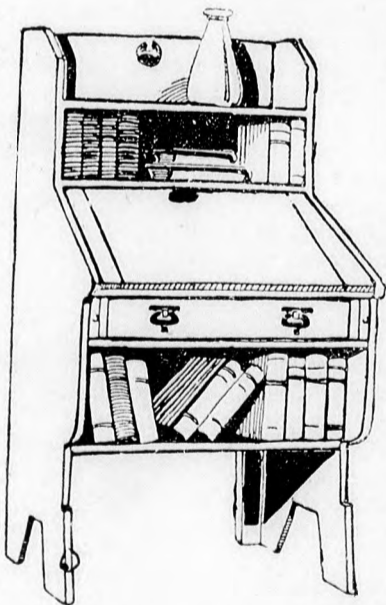
BUDAPEST, 1908. MÁRCIUS.

1. SZÁM.

A Műhely.

(A Műhely lakásművészeti kiállítása az Uránia műkereskedés helyiségeiben.)

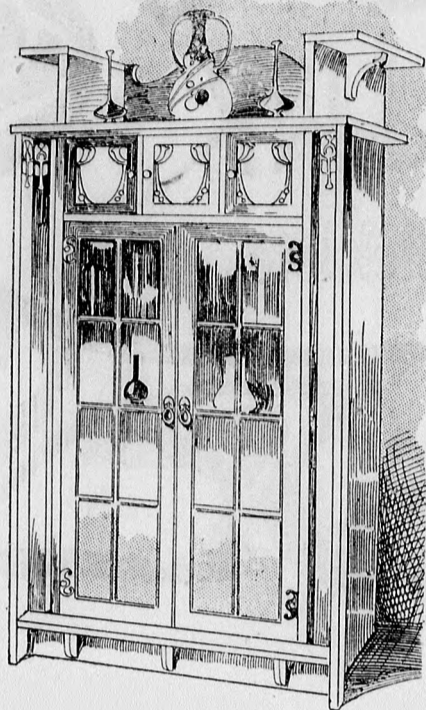
Sok művészeti mizériánk közül az iparművészeti sem az utolsó. Sőt talán ez a kérdés az, a melynek megoldása a legfontosabb, mert a legsürgetőbb. Azon a koron, a mely az iparművészetet a tulajdonképpeni művészetek háta mögé, a második sorba száműzte, talán már mi is túlvagyunk. Az összes művészetek nagy szerves egységbe olvadtak össze és mindössze az a különbség közöttük, hogy a laikusok, a közönség hamarabb és könnyebben jut el az egyiknek a megértéséhez, mint a másikéhoz. S éppen ez a tulajdonság, a megértés könnyebb lehetősége teszi sürgőssé és elodázhatatlanná az iparművészet elterjesztésének kérdését. Mert ha azt akarjuk — a mint hogy akarjuk is, — hogy a művészet ne legyen a high-life kiváltságos szórakozása, hanem megtevelve szociális feladatának, a nép, az egész társadalom közkincsévé váljék, akkor félreismerhetetlenül lép előtérbe a közönség nevelésének szükségessége. A közönséget meg kell tanítani arra, hogy a művészetre szüksége van, fel kell nyitni a szemét, hogy éhezzen a szépségre és szomjuhozza a művészi terméket. Erre a nevelő feladatra pedig

elsősorban az iparművészet van hivatva. Ipari tárgyakra, butorra, edényre mindenkinek szüksége van s ha valaki a mindennapi szükséglet tárgyain megszokja a szépet, a művészt, az utána való vágyakozás spontán

szükségletévé fog válni. Így átalakulhat a közönség egész szemlélete, izlése s el fognak következni azok a napok, a melyekben a szép birtokába veszi az ő régtől fogva elhanyagolt birodalmát.

Hogy a magyar iparművészet mindeddig nem sokat törődött ezzel a nemes feladattal, az evidens dolog, de ma már tudjuk, hogy van benne erő ennek a feladatnak a teljesítésére és hogy megtalálta a hozzá vezető utat is. Ez pedig öles tirádáknál, ékes programbeszédeknel pregnansabban magyarázta meg egy szó, egyetlen szó. Egy név, a mely mindent felderít és világossá tesz s a melyet egy csoport fiatal művész és iparos mottójává választott: a Műhely. A Műhely neve kész program s az első pillanatra is élénkbe tárja azt a fegyvert, a melylyel tagjai érvényesíteni és alkotni akarnak: a munkát. A tiszta becsületes művészi munkát. Ezt a programot a Műhely tagjai is fennen hangsúlyozzák, de

hitvallásuk rejt magában még valamit, a mit maguk a művészek szóval még nem fejeztek ki, de tetteikben megvalósítottak, t. i. a művészet és ipar benső egyesülését.

Hermann Muthesius éles szemmel és finom megfigyelőképességgel mutat rá arra, hogy az „iparművészet” elnevezés nagyon újkeletű. Régebben nem létezett s ez a régebbi idő volt az, a melyben az ipar tényleg művészi volt. Mikor természetesnek találtuk, hogy az iparos egyszersmind művész is s nem alkotak az iparművész személyéből két külön személyt, t. i. a művészt, a ki termet, kigondol és rajzol s az iparost, a ki gépiesen s minden invenció nélkül kidolgozza, kifaragja a séma szerint a műdarabot. A művészek iparosnak kell lennie és viszont, hogy saját maga alkossa meg azt, a mit kigondol s csak ennek a benső egységnek a hatása alatt lesz az ipar: művészet.

A Műhely jelenlegi kiállításán ennél fogva az a legörvendetesebb s legfontosabb tény, hogy a kiállítás az iparos és a művészek egyesülésének jeleit tárja elénk. A Műhely tagjai nem exkluzív, pózoló művész félistennek, hanem szorgalmas, becsületesen dolgozó iparos-művészek és művész-iparosok. Olyan emberek, a kik tudják, hogy a kalapács semmivel sem alacsonyabb művészi eszköz, mint a rajzón vagy az ecset s hogy az első és másodrendű művészetek közti megkülönböztetés lomtárba való ócska teória. S ez a tudat, mely az álbüszkeségen való felülkerekedés, megadta nekik azt az erőt, melylyel első kiállításukat a célhoz méltó nivóra emelheték.

Ezt a nivót elérni és megtartani pedig csakis ilyen módon volt lehetséges. Mert a Műhely nem speciális, gyűjteményes tárlaton mutatta be munkájának eredményét, hanem valami újat és nálunk még — sajnos — ritkát produkált: interieur-kiállítást. Művészi szoba-berendezéseket mutat be, artistikusan összeállított interieureket, amelyek mindenekelőtt két dolgot követelnek a tervezőtől és az alkotótól. Az első az iparművészet természetéből folyik s arra kényszeríti a művészt, hogy tekintsen el a l'art pour l'art csalogató hittvallástól. Az iparművészt megköti egyrészt az anyag, másrészt a célszerűség követelménye. A butornak,

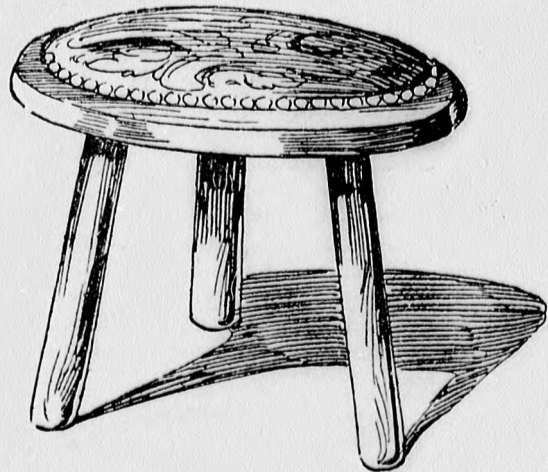
ha céljának, azaz a használhatóságnak, kényelemnek meg nem felel, nincs semmi értelme s ily módon sohasem lenne népszerű az iparművészet. Ez az egyik momentum, a melyre a művészeknek figyelemmel kellett lenniök. A másik pedig az egyetértő, egymást támogató összműködés követelménye. Az interieur megalkulásával a harmónia, a részarányosság, az összes művészi hatás azt követeli, hogy minden tárgy formája, minden vonal karaktere, minden színtöltés tónusa egymáshoz illő legyen és egymást támogassa. Az iparművészet modern céljai, a melyek nem az egyes butordarabok művészi kiállításában, hanem az egész szoba, az interieur harmoniájában kulminálnak, megkövetelik azt, hogy az interieur megalkotói együtt, egymáshoz alkalmazkodva dolgozzanak.

S most nézzük meg pl. Lakatos Artur ebédlőjét, a mely a kiállítás keretében berendezett tisztviselőlakásban foglal helyet. A butorok kékre pácolt tölgyfából vannak, kényelmes, célszerű és diszkrét művészi formákkal. A fal kékre festve s a fal meg a butorok kékségéhez bizalmasan simul a drapériek (függöny, takarók stb.) kéksége. A sarokban intim zugocska, kék selyemmel behuzott lámpával s mindenek felett sok, sok virággal. A falakon diszkrétén összehangolt képek s az egész szobában valami finom, intim, esztétikus hangulat, a mely egyszerre meglepi a belépőt, mert nincs semmi, a mi ezt az otthonias, barátságos levegőt zavarná. A művészet csöndje ez, a Szép levegője.

Vagy lépjünk be Fejérváthy és Dosa leányszobájába. Az ivelt, menyezetes ágyon fehér csipkefüggönyök, finomak, habkönnyűek s ez a fehér tonus átlengi az egész szobát. Az ablakban egy sor tulipán. Mindenütt könnyed, finom vonalak, szétágaznak és megint összefutnak, hogy egyesülve jelképezzék a leánylélek tiszta harmóniáját.

S másforma ugyan, de egyenlő szép és befejezett a többi szoba is. Hangulata van minden szobának, intim, barátságos és stilszerű hangulata. S ez az, ami művészivé avatja az alkotók munkáját, hogy már a belépésekor érezzük, hogy hol vagyunk. A stílus, a művészi érzék munkája ez, a melyet szavakkal leírni nem lehet, de érezni annál inkább.

Két tapasztalattal mindenesetre gazdagabban hagyhatjuk el a Műhely kiállítását. Az egyik tapasztalat régi, a másik talán új. A régi azt mutatja, hogy a legszebb szobadisz: a virág. A sok, eleven virág, a mely költőivé, szabadabbá és szebbé teszi a szoba levegőjét. Az a sok sárga tulipán, a mely Tátray magángaleriájának ablakpárkányát díszíti, a legsztikusabb és legszebb valami, a mit az izlés raffinériája

a szem gyönyörködtetésére kigondolhat. Így tér vissza a művészet az izlés tetőpontján örök kiindulópontjához: a természethez és a fellegekben járó művészi teremtő erő legszebb és leghelyesebben alkalmazott kifejező eszköze egy egyszerű puhaszirmu virágszál.

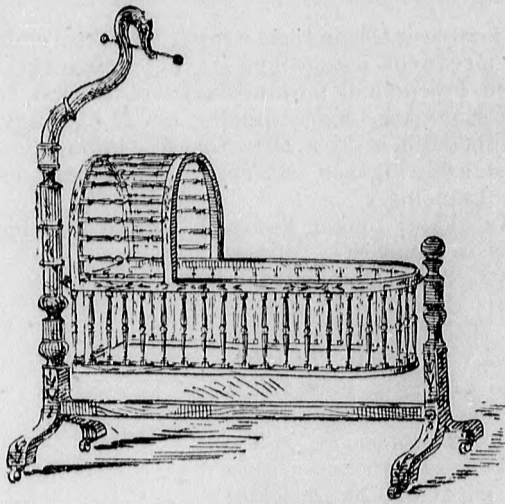
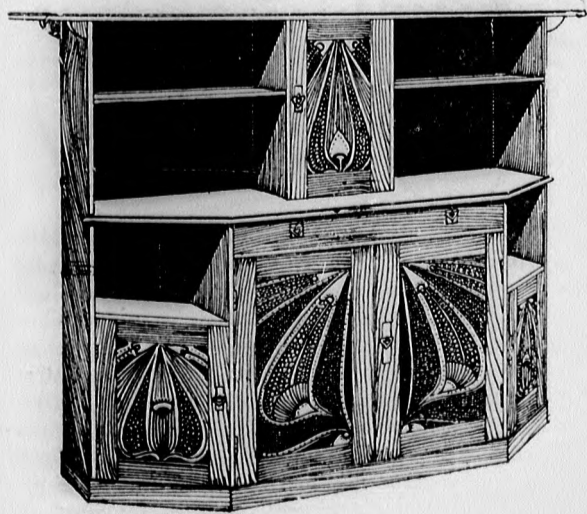
S a mint a Makart-csokor poros szürkeségét örökre száműzi a művészi szoba szentélyéből az eleven, színes virág, úgy kerekedik felül a szintelenség révén az erőből duzzadó, fiatal, modern festészet. S beigazolja azt, hogy ha talán a galériák egyhangúságában idegenszerűen fest egy-egy nagyon is modern piktúra, a szobában ellenállhatatlan hatása. A modern képek üdesége, színharmóniája nélkül nem is volnának talán oly szépek ezek a szobák, mint a milyenek.

A modern festészet mindenestre nagy fölényben van, a mint elhagyja a galériákat és kilép az életbe, az otthonba, a szobába. És ez a másik momentum, a melyet a Műhely kiállítása beigazol.

Pikturáról lévén szó, emlékezzünk meg a piktórokról. Vannak elegendő kivált az ifju gárdából. Rippl-Rónai, Ferenczy, Czobel, Vaszary, Gulácsy, Márfy és több hozzájuk hasonló művész képeiről főlegesen bővebben beszélnünk. De van itt az ősz mesternek, Szinyei-Merse Pálnak egy képe, a melyet vagy két évvel ezelőtt festett Münchenben: a „Hintázó nők.” Ritka művészi alkotás, mely idáig ismeretlen volt. Azután van még egy kevésbé ismert, nagyon erős grafikus: Rudnay Gyula. Az ő képei azok közé tartoznak, a melyeket a legnagyobb élvezettel szemlélhet minden művész-gourmand. A folthatásra esküszik, meg a többiek is egytől-egyig mesterüket a legelső magyar grafikusok közé emelik.

Egyenkint és összesen nagyot, szépet produkáltak a Műhely tagjai. Hogy adózzunk az érdemnek, említjük fel elsősorban Mukits Simont, a kinek ismert, erőből duzzadó rajzait alkalmazta üvegablakokra Mayböhmler Károly üvegfestő. A tervező iparművészek közül Lakatos, Fejérkuthy, Dosa, Tátray egyenlő erővel vetélkednek a dicsőség pálmájáért. Dékány Árpádnak, Tarján Oszkárnak neve eléggé ismerős mindenki előtt; az utóbbi egész kollekczióra való ékszer és bronzöntvényint állított ki. Pásztor János szobrai méltó díszei az interieuröknek. A közreműködő iparosok közül különösen Imregh Pál, Hosszu István és Bobitsék Artur érdemelnek őszinte dicséretet.

Sztrakoniczky Károly.

Amatőr-gyűjtemények kiállítása és a wieni porcellán.

Az Iparművészeti Muzeumban tavaly karácsony előtt egy nagyon érdekes kiállítás nyílt meg. Össze- gyűjtötték az egyes amatőrök birtokában levő régiebb műtárgyakat. Bár csak a fővárosból szedték össze tán hatvan amatőr féltett kincsét, mégis nagyon gazdag és tanulságos kiállítás tellett ki belőle. Volt ott vagy negyedfélezer darab között mindenféle használati és dísz tárgy a legkülönbözőbb anyagból és korból, mely elénk tárja nyugat és kelet művészetét.

Szép elrendezésben épp egy érvényre jutott a nagy színes szőnyeg, bársony, selyem, brokátszövet, himzés és finom csipke, mint a legfíligránsabb ezüst, a fa- vagy elefántcsontfaragás, plakettek, kameók, a a könyved legyezők, vagy nehéz bronztárgyak, fegyverek és butorok. Láttunk ott számtalan zsebórát, nagy álló órát, ötvös munkákat, könyvet, bőrmunkákat, lakk- tárgyakat, karcsu violát, mandolint és egyéb hangszert, botot, szobrot, ékszer, de legtöbb üveg, majolika és porcellán tárgyát.

Hogy a porcellánt mily kedvvel gyűjtik az amatőrök, bizonyítja e kiállítás. Volt ott hazai, nyugati országokból és Keletről, India, Kína, Japán, Perzsa, Arábia, Törökország művészetének nem egy remeke. Magyarországot a holiczi porcellán és sok régi magyar agyagnemű képviselte. Angliából, Nedgwood és Derby porcellánja volt kiállítva, ezek mellé sorakóztak a meissenai, párisi, kopenhágai, delfi, szeptérvári, berlini, velencei porcellánok, sok cseh munka, az urbinói majolika és végül a bécsi porcellán.

A felsoroltak számra nézve tán ezer példányban is hirdették a régi mesterek tudását, s érdekes, hogy e tekintélyes számnak fele határozottan a bécsi „Alt-Wien“ elnevezésű tárgyakból került ki. Mennyi kedves régi emlék fűződik e bájos szép dolgokhoz; noha, a ki mélyebbre tekint, annak mesélnék ők szomorú történetet is, küzdésről, szenvedésről, bukásról, majd hatalmas felvirágzásról és elmulásról.

Mint minden művészi találmány sorsa összefügg a mesterével, így a wieni porcellángyárakra is rossz, majd jó napok következtek, a hogy az ember forgandó szerencséje változik. A gyár 150 évig volt üzembn, ezt az időt öt fejlődési szakaszra lehet osztani.

Hogy keletkezését és továbbfejlődését figyelemmel követhessük, vissza kell mennünk. 1682-ik évben született Böttger, a ki eleinte gyógyszerész-inaskodott, majd egy alkímistával megismer-

kedve aranycsináláson törte a fejét. Az akkori emberek legégőbb vágya járványos betegséggé fajult; mindenki aranyat akart gyártani. Fejedelmek mesés összegeket áldoztak berendezésekre, laboratóriumokra, mert mindig akadt egy ügyes vagy még ügyesebb csaló, a ki a látszatot föl tudta kelteni, hogy na, de most aztán igazán sikerül, — akárcsak ma a gyémántcsináló Lemoine.

Az akkori porosz király, I. Vilmos figyelme is Böttgerre irányult és kinevezte „udvari alkímistájának“. Most volt tere és helye, de bármit pancsolt, kevert, süttött, főzött, a várva-várt arany csak nem jött létre. Hosszas kísérletei után félt a kudarcától és megszökött az udvartól Szászországba. Hiába hívta, követelte vissza a porosz király, annál inkább érdeklődött iránta a szász király. És mivel akkoriban is épp ugy szükében voltak a királyok a pénznek — vagy ha volt is, mindig többet szerettek volna, — tehát nyakonsipte Böttgert és a sziklákon épült Königstein-várba záratta. Ellátta ugyan minden jóval, kényelemmel, fejedelmi bőkezűséggel gondoskodott róla, pénz mindig bővében állt rendelkezésére, de aranyalítkába zárt madár volt mégis. Folyton kellett a biztatásokat, könyörgéseket hallania, hogy csak néki — a szász királynak — csinálja meg az aranyat. Talán feltűzelt ambícióból, meg elkeseredésben is, újból nekigyürkőzött és fáradságos verítékcseppjeinek eredménye ugyan nem az arany, — de a kemény porcellán (pâte dure) lett.

A mi nem sikerült Franciaországnak a porcellángyártás terén, sikerült a németeknek, — habár csak *csupa véletlen* következtében, de azért mégis csak övék a dicsőség. Hisz addig Európában még hasonlót sem tudtak előállítani, csakis a messze kelet copfos fiai éldégéltek ama büszke és boldog tudatban, hogy az ő nagy falaikon kívül halandó soha sem fedezi fel titkukat, de tán, még létezését sem tudja. Amde a hittérítők útján kiszivárgott elég hír e keleti törékeny csudáról és minél titokzatosabb volt a csendes suttogás, annál inkább tüzelte a nyugat szakembereit — de főképp a zseniális kalandorokat — az utánzásra. Tehát Böttgernek sikerült az, a mi eddig még senkinek Európában, nem a finom áttetsző porcellánt feltalálni ugyan, de a vörösbarna színű ugynevezett Böttger-porcellánt. Ezt az újfajta anyagot köszörülték úgy, mint az üveget és mintákat is metszettek bele, így inkább kőfaragványokhoz hasonlítottak, mintsem porcellánhoz.

(Folyt. köv.)

Akseli Gallén-Kallela.

A Városligeti Szépművészeti Múzeum egyik melléktermében nyílt meg Akseli Gallén-Kallela kiállítása. Az ember mikor végigtekinti azt a félezer művet, valóban csodálkozik, hogy egy ember mennyi kiváló grafikai munkát tud alkotni, s jóformán úgy látszik, hogy a kiállító finn művész csakis grafikai munkával dolgozóknak alkotta azt a temérdek látni-

valót. Egész sora kitünő falragasz-vázlatnak, ex-librisnek, iniciáléknak, fej- és záródísznek, bevezető-cikkekhöz szükséges fej- és oldalrajznak, ceruza-, toll-, tus-, tű-, ecset-, pasztel- és krétarajznak, vízfestménynek és számos egyéb dekoratív rajznak bemutatásával igyekszik meggyőzni a szemlélőt, mit tud alkotni egy igazi művész grafikai terén. Csakugyan nehéz a temérdek kitünő alkotásból felemlíteni egyikét-másikát, mert különben a katalógus nagy részét kellene leköszölni, amire lapunknak nem áll elég tér rendelkezésére.

A finn nép nem ismeretlen előttünk. Hiszen rokonok vagyunk. Erős akarat, lángoló fajszeretet jellemzi a finnet s

hogy ku
reá Aks
tanárán

Ho
művésze
Iparmű
néhány
népre, a

alatt ny
— írja
értékek
tusra
eszközök
lelki mű
látása. V
hanem f
világot, i
az ő nag
ként felt

hogy kulturában is mily magasan áll, fényes tanubizonyosság reá Akseli Gallén-Kallela, a helsingforsi iparművészeti iskola tanárának gazdag kiállítására.

Hogy némiképp fogalmat alkossunk magunknak a finn művészetről, ideiktatjuk Koronghi Lippich Eleknek a Magyar Iparművészet legutóbbi számában megjelent nagy cikkéből néhány sort. Ez a pár sor is élénk világot vet arra a kis népre, a mely hol a svéd, hol az orosz zsarnokság járma

Majd tovább: „Ugy van. A finn művészet egész emberek művészete s alapvonása az elhatározottság. Ismeri a saját eszközeit, határait és céljait. Egyszóval nagy és erős, mert nem beolvadó hangja idegen művészetek szimfóniájának, hanem az önönmaga vérével fogva éli a saját önálló életét.“

Azután így folytatja:

„Egészen friss hajtása az új finn művészetnek az iparművészet. Még nem is kialakult, még át nem értett, de épp azért ránk nézve igen érdekes.

A használati tárgyak művészi kialakulását a társadalom izlésbeli fejlettségén túl a vagyoni viszonyok szabályozzák. A finnek szegények. Használati célt szolgáló tárgyak költségesebb előállítására a közszellem nem sok ihletet nyújtott eddig a finn művészeknek. E művészek azonban nem olyan husból és vérből valók, hogy az ő ideális céljaik felé törekvésükben sokáig késleltetni engednék magukat. Nem nézik összetett kezekkel, hogy az olcsón kínálkozó külföldi hatások fojtsák bele a finn iparművészeti termelésbe az önállóság reményeit . . .“

Hogy pedig kicsoda Akseli Gallén-Kallela, arról számot ad honfitársa: Stjernschantz Torsten, a ki ugyancsak a Magyar Iparművészetben a finn művészetről és iparművészetről értekezik. Ez értekezéséből adjuk szemelvényül a következőket:

„A művészetekben az új nemzeti irány uttörőinek legnagyobb képviselőjéül Akseli Gallén-Kallelát kell megneveznünk. Ritka nagyságu veleszületett festő talentummal, öntudatosan és messzelátóan, mint senki más, hatott a vele egyidős és fiatalabb művész-társaira.

Mint legszélsőségesebb naturalista kezdte Gallén-Kallela, s aztán az erőszakolt szimbolizmusból ment át a szintetikus dekoratív festészetre, a melyben új kifejezési módokat talált az ő soha meg nem apadó teremtő ereje.

Hatalmas méltóságát a finn őserdőknek, a tavaknak

és a nagy tengernek költészetét, valamint a modern kulturélet komplikált lélekhullámlását (symposion, conceptio artis etc.) tárja ő élénk az ő forró temperamentumával, mindig ragyogóbb a finoman harmonikusabb koloritban.“

„Az óriási, tisztán művészi termelés mellett talált Gallén-Kallela még időt arra is, hogy az iparművészeti tárgyakhoz minden irányban mintákat rajzoljon, sőt mi több, maga is egy csomót vitt ki sajátkezűleg: fafaragást, üvegfestést, üvegmozaikot, gipsz-reliefeket, kivert réz- és cinklemezt, karcolt és fába metszett.

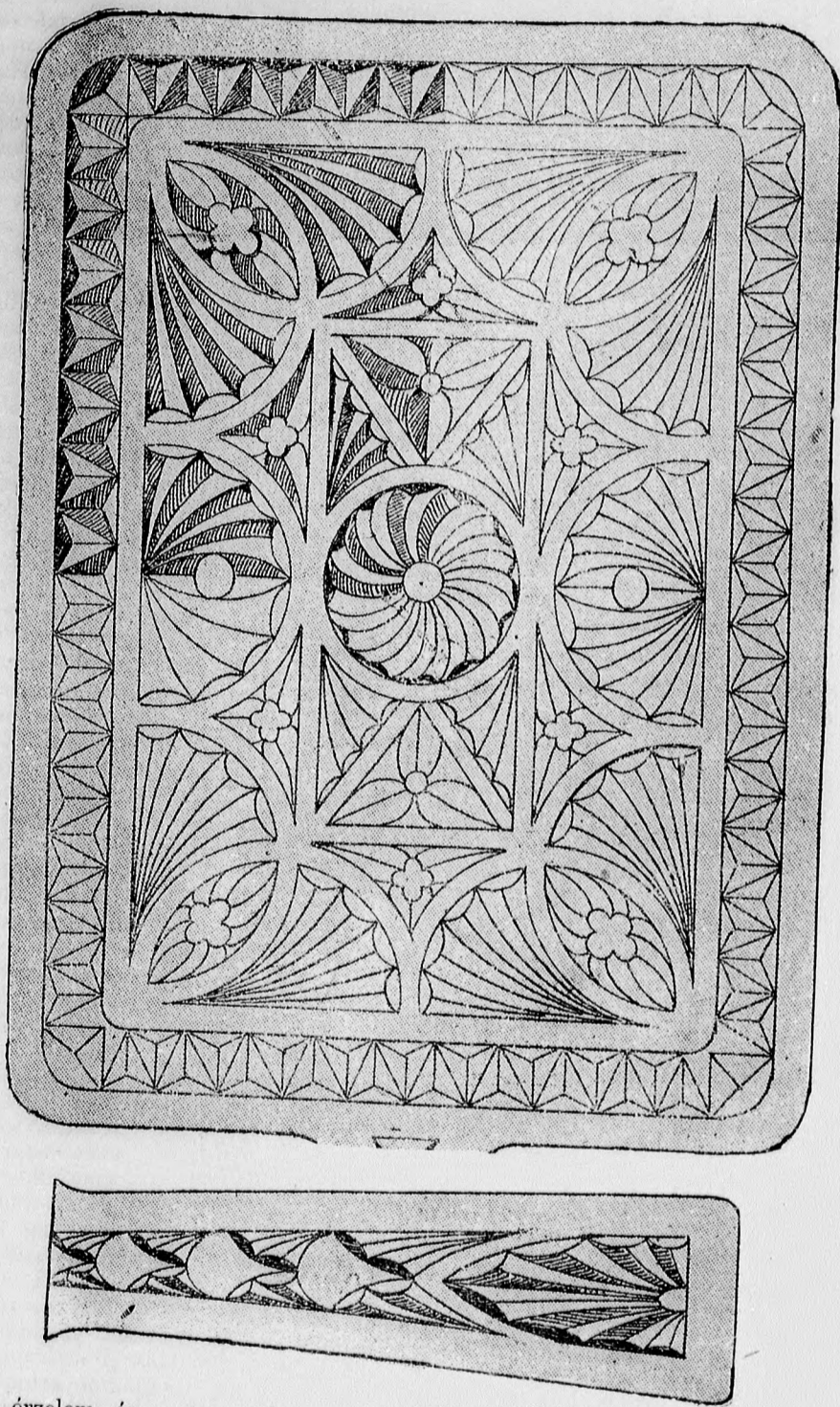
Finország első művészi fafaragása is az ő kezéből való

alatt nyögött s a cár hatalma alatt nyög ma is. „Művészetök — írja K. Lippich Elek — nem korlátozódik sem a „szinértékekkel való játékokra, sem az illusztratív formakultúrára . . . a technika soha sem céljuk, hanem mindig csak eszközük . . . látásuk nem a begyakorlott szem, hanem a lelki műveltség és a céltudástól felmagasztosult értelem látása. Vénájok nem csupán a szemidegek káprázataiból, hanem főleg lelki élményeiből táplálkozik. Ok is járják a világot, ismerik Páris művészetének is az időszaki tüneteit, de az ő nagy egészségök és biztosságuk a roncsolt idegek időnként felbukkanó perverzitásával szemben teljesen immunis.“

s az első szövést abban a stílusban, a mely finn stílus lett. Gallén-Kallela, ha nem figurákat vesz, mint motívumokat, az ő dekoratív mintáihoz, akkor hazai növényeket és fákat, a melyeket aztán a legbiztosabb kézzel stilizál és egyszerűsít. Soha nem

De nem kevésbé értékes az, a mit K. Lippich Elek Akseli Gallén-Kalleláról, igazabban: az ő jelleméről mond: „A mult esztendőben vendégül járt nálunk Gallén-Kallela Akseli s megdöbbentő volt az ő lobogó talentumának egy-egy haragos felvillanása, mikor ott,

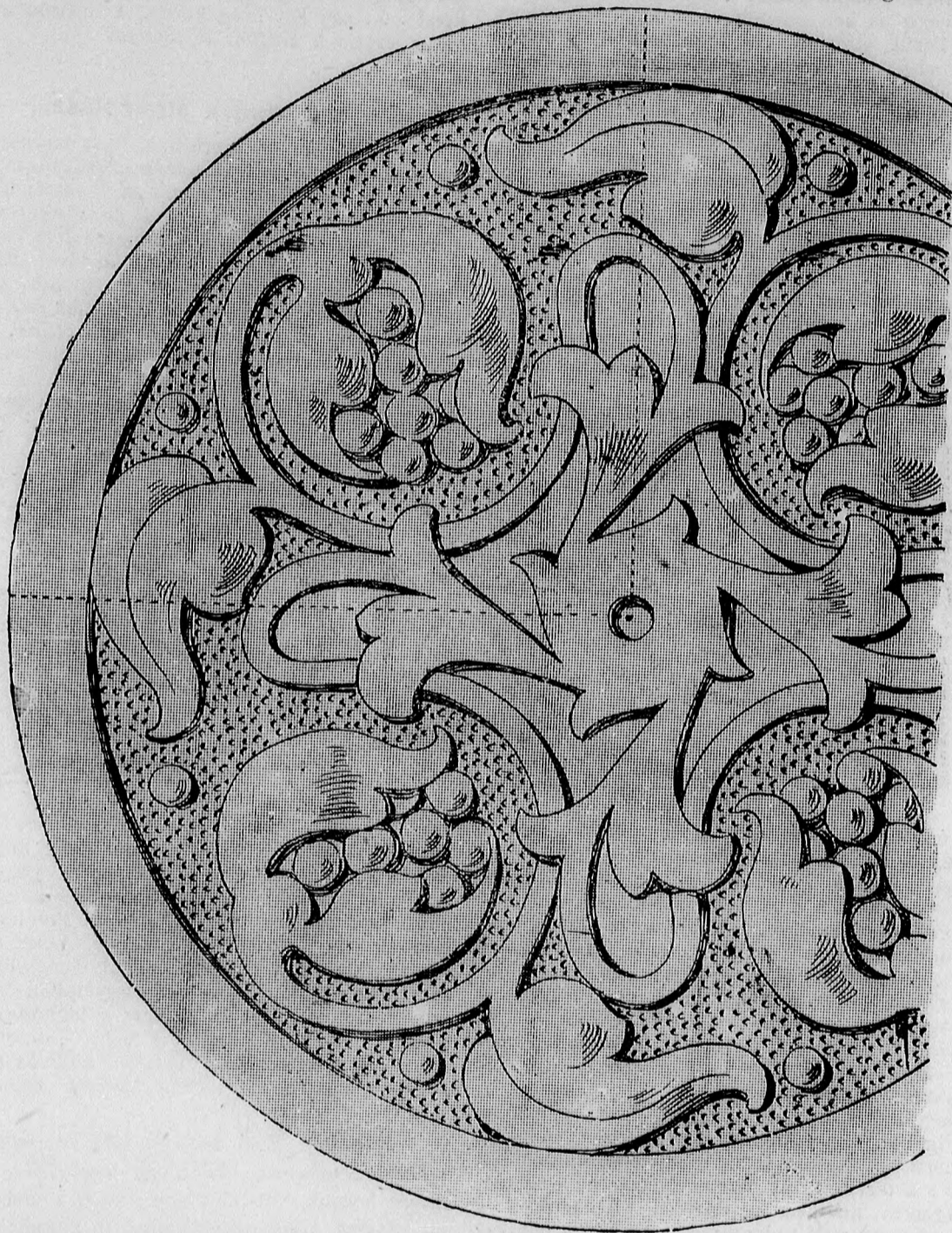

hiányzik belőlük az érzelem és a nervusok s mellette legbensőbb sajátágaikat még kiemeli. Bizonyos esetekben el lehetne nevezni az ő stílusát arkaizáló-nak, ha ezalatt nem értjük azt, hogy másol. Az őserőt és a primitív egyszerűséget, mint oppozíciót, állítja szembe banális izléstelenségével az átlagkultúrának, vagy helyesebben átkozottan felületes kultúrájával az átlagembernek.“

hol magyar művészetet mutattunk neki, — ő azt meg nem találta! A technikai apró különcködések, szolgai természetlefestések, a művészi gondolat és fantázia nélkül szükölködő kis színes dolytók s mindazok a fontos „irányzatok“, melyeken ő a fölénk boruló égbolt költészetét, a körülölelő természet, emberek, élet nagy stílusát föl nem ismerte, fájdalmas keserőséggel töltöttek el. De gyermekes örömmel tört ki olyas valami

láltán, amiből kiérezte az „egész megoldás“ varázsát s a szellemi nagyság sajátosságának illatát. Elküldtem őt vidékre, bejárta Kalotaszeg s népünk — mely annyira emlékeztette őt, alkatánál és természeténél fogva, az ő népére — csodálattal töltötte el. Mondtam neki: ha úgy érdekli a népünk, üljön meg közte

de a Gallén szájából hallva, érdemes rajta komolyan elgondolkodni. Valóban látva a finn művész kitünő alkotásait, szinte irigyeljük a derék finneknek, hogy náluk nagyobb az érzék az iránt, hogy miként kell a legfontosabb iparágat, a nyomdászatot fejleszteni. Mert a hol ilyeneket alkot a művész, ott arra szükség is van, ott meg

és fessen valamit, fesse meg úgy, a hogyan ő látja. Ekkor azt válaszolta, hogy ő palettát másutt nem vesz a kezébe, mint csak otthon, mert kötelességének tartja az ő finn művészi mivolta szüzességének a megőrzését... De mert népünkben oly sok ősrokon vonást fedezett fel s a magyar levegőben rezgő sugallatok annyira megihlették a lelkét, azt mondja, újra eljön közeánk s akkor talán már ecsettel és palettával. Ha ilyesmit kis ember beszél, talán lehet fölötte mosolygni,

tud élni munkájából és nem szükséges évekig nyomorognia, míg a társadalom és állam észreveszi őt és tisztességes kenyérhez juttatja.

De nem ártana, ha a grafikai művészetekkel foglalkozó művészembereink is tanulnának a kiállító művésztől. Mert nálunk csak a szűk keretek közt mozgó és elkoptatott művészi receptek, vagy német művészek által alkotott idegen tipográfiai termékeket utánoznak.

Rákóczi siremléke.

Nemcsak gondolkozóba ejtethet bennünket, de mélyen elszomorító, hogy a hányszor nagy nemzeti tartalmu földadat megoldását bizzuk művészetük mesteriségében már eléggé ügyes művészeinkre, a pályázat rendesen csődöt mond s két-három megismétlés után, végre is kénytelenek vagyunk a sok silány pályamű közül elfogadni a legkevésbé silányt. Csődöt mondott a Rákóczi-siremlék pályázata is. A tizenegy beérkezett tervezet között nem akadt egy sem, a melynek a bíráló-bizottság odaitélhetne volna akár a 6000 koronás első díjat, akár az 5000 koronás másodikat. Az időt, az anyagot s a munkát kívánta díjazni csupán, a 250.000 koronás megbízásról szó sem lehet. Indítványoztak három, egyenkint 3000 koronás első díjat (Beck Ö. Fülöp és Hikisch Rezső, Füredi Rikárd és Lechner Jenő, Lukácsy Lajos és Lux Kálmán pályaművének) és három egyenkint 2000 koronás jutalmat Markup Béla és Szteló Ottó közös pályaművének s külön-külön Holló Barnabásnak és Tóth Istvánnak.

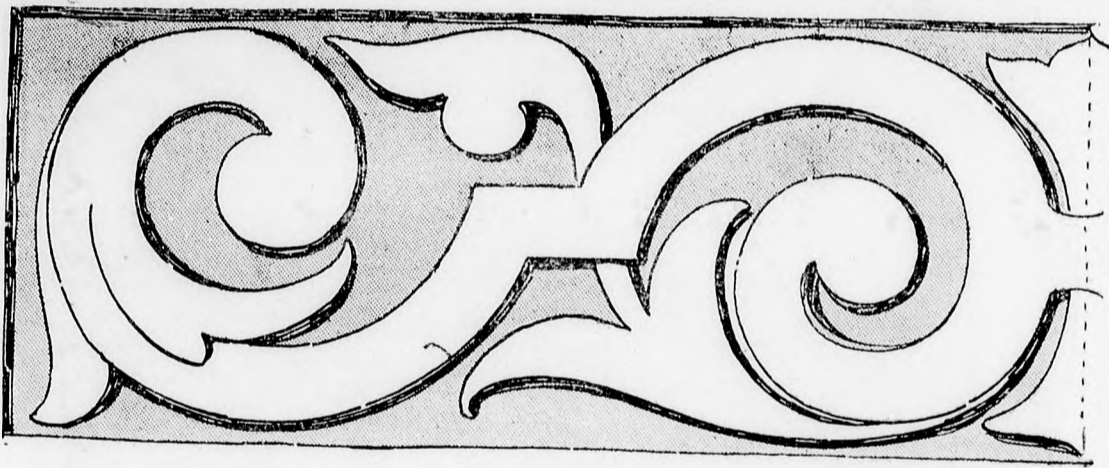
A pályázók mindannyian számot vetettek azzal,

mi korunk, a mai napok nemzeti aspirációit. A ki azután kellő elmélyedéssel s egyéniségének gondos óvásával így nyul a földadathoz, annak sikerülni fog a megoldás.

Képfaragói szempontból is, Füredi munkáján találjuk a legtöbbet. A sirbolt zárt ajtaja előtt hajtják meg zászlójukat a fejedelem árván maradt hívei . . . egy-két öreg kuruc. A lépcsőn egy tárogatós siratja a magyar fejedelmet . . .

A minták átrajzolása.

A kik nem gyakorlottak a szabadkézi rajzban, azoknak hozzuk az átrajzoláshoz szükséges utasításokat is. A mintáknak átrajzolása a festendő anyagra különböző. Mindig attól függ, mire akarjuk átvinni. Porcellánon, majolikán akkor legszebb a rajz, ha ónpapíron szurjuk át a mintát finom tűvel. Miután pontosan ráigazítottuk a simulékony staniolt, grafitporba mártott vattával többszörösen átkeféljük és ezután konturnak feketével az ismert módon kirajzoljuk. Ez az átszurkált rajz eljárása a bársonyfestéshez is használ-

hogy az emlék nem a szabadban, de zárt helyen, a kassai székesegyházban lesz elhelyezve, tehát illeszkednie kell a remek épület arányaihoz, stílusához, azt megbontania, abból kirúnia nem szabad. Ez az építésznek inkább sablonosan, de többé-kevésbé sikerült is; sablonosan, mert a Füredi és Lechner tervét nem tekintve, a többi nemcsak hogy ujat nem mond, de kényelmetlenül emlékeztet az unos-untig ismert és ismételt templomi siremlékekre. Lechner próbált ujat és magyarosat; sok az aprólékos rajta, de azon simítani, egyszerűsíteni lehet s monumentális dologban nyerni fog így az egész.

A képfaragói munka azonban üres színpadias vagy pedig banális. A mivel számtalanszor vádoltuk már modern művészeinket, azt kell megismételniünk ezuttal is: a tartalom, az eszmei és érzelmi érettség, az intelligencia hiányzik a modern alkotásokból s hiányzik az a nemzeti tudatosság, a melyet a magyar intelligenciából el nem engedhetünk. Ilyen földadatot a magyar históriának, Rákóczi legendás korának alapos ismerete és őszinte átérzése nélkül megoldani nem lehet. Ehhez nem elég végighallgatni néhány kurucnótát a tárogatón, Rákóczi címerének és arcképének ismerete sem elegendő, — ismerni kell annak a kornak a lelkét s érezni kell, egész szívvél, a

ható, világos bársonyra grafitporral, sötétre krétaporról dörzsölnünk át. Selyemre, fára pedig legeészszerűbb előbb egészen áttetsző kopirpapírra vagy vászonra átrajzolni a mintát és akkor a vászon alá fekete (fehérhátú) grafitpapírt téve kötőtűvel, finomra hegyezett írónnal vagy rajztűvel átnyomni. Sötét selymekhez fehér grafitpapírt veszünk. Végül megemlítjük a gáz, krepdősín, faille de ecosse, egyáltalán az áttetsző szövetekre való rajzolást, mely a legkönnyebb, mert csak ráfektetjük a szövetet a rajzra és finom vonásokkal utána húzzuk. Ez utóbbiaknál különösen ügyeljünk a rajzra, mert a megtörtént hibákat nehéz kijavítani.

Képeink. Első képünk *álló íróasztal* könyvespolccal. A második oldalon egy divatos *könyvesszekrény* mását hozzuk, valamint egy *széket*, a melynek ülőkéjét *égetett bőrmunkával* lehet borítani. Ötletes, de talán még kissé szokatlan a *böleső* faragott fából. Remek munka az *intarziás pohárszék*. A 4-5. és 7. oldalon *gyümölcsös tálnak* van a mintája, a hatodikon pedig *kézi tükör fafaragásnak* a mintája. A képek sorát a nyolcadik oldalon lécdíszítés zárja be.